

Sytuacja społeczno – zawodowa zarejestrowanych osób bezrobotnych w powiatowych urzędach pracy województwa zachodniopomorskiego w 2013 roku

Najważniejsze wyniki trzeciej edycji badań zrealizowanych w 2013 roku

**Wojewódzki Urząd Pracy
w Szczecinie**

Badanie kwestionariuszowe mające na celu rozpoznanie sytuacji społeczno-zawodowej osób bezrobotnych zarejestrowanych w powiatowych urzędach pracy z terenu województwa zachodniopomorskiego.

Spis treści:

1. Wstęp.....	2
2. Obszary i problemy badawcze.....	3
3. Metodologia badania.....	3
4. Charakterystyka badanego środowiska.....	4
5. Poziom i zakres kształcenia pozaszkolnego.....	7
6. Sposoby/metody poszukiwania pracy przez respondentów.....	9
7. Przyczyny znalezienia się w obecnym położeniu na rynku pracy.....	11
8. Przeszkody w zmianie obecnego położenia na rynku pracy.....	12
9. Źródła utrzymania respondentów.....	14
10. Gotowość respondentów do podjęcia zatrudnienia poza miejscem zamieszkania (w tym do wyjazdu za granicę w celach zarobkowych)	16
11. Oczekiwania płacowe respondentów.....	18
12. Postawy i oczekiwania bezrobotnych wobec rynku pracy.....	19
13. Wnioski i rekomendacje.....	24

1. Wstęp

Analiza rynku pracy stanowi istotny element w procesie kreowania regionalnej polityki rynku pracy. Trafne zdefiniowanie problemów występujących wśród osób bezrobotnych lub na danym regionie stanowi punkt odniesienia do odpowiedniego wykorzystania zasobów, usług instrumentów którymi posługują się urzędy pracy.

Celem badań ankietowych prowadzonych przez Wojewódzki Urząd Pracy w Szczecinie wspólnie z Powiatowymi Urzędami Pracy było uzyskanie jak najbardziej rzetelnych informacji od respondentów (klientów urzędów pracy: bezrobotnych oraz poszukujących pracy) dotyczącej oceny i postrzegania własnej sytuacji społeczno-zawodowej.

W tym celu podjęte zostały działania, w wyniku których w 2010 r. powstała Akademia Badań Lokalnego Rynku Pracy, inicjatywa polegająca na wspólnej analizie zjawisk zachodzących na regionalnych rynkach pracy województwa zachodniopomorskiego. Efektem tego porozumienia jest podejmowanie szeregu inicjatyw mających na celu rzetelną i kompleksową analizę lokalnego rynku pracy.

Wyrażam nadzieję, iż uzyskane informacje okażą się pomocne w procesie diagnozowania i projektowania regionalnej polityki aktywizacji osób bezrobotnych.

W tym miejscu pragnę wyrazić swoje podziękowania Dyrektorom Powiatowych Urzędów Pracy za okazane zainteresowanie badaniami, a także wszystkim osobom zaangażowanym w proces badawczy.

*Renata Błasiak – Grudzień
Wicedyrektor ds. Rynku Pracy
Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Szczecinie*

2. Obszary i problemy badawcze

Celem badania, było rzetelne rozpoznanie sytuacji społeczno-zawodowej osób bezrobotnych zarejestrowanych w powiatowych urzędach pracy. Bazując na opracowaniach i raportach odnoszących się do rynku pracy i gospodarki, a także w oparciu o statystyki dotyczące bezrobocia rejestrowanego, sformułowane zostały następujące obszary badawcze odnoszące się do sytuacji społeczno-zawodowej zarejestrowanych osób bezrobotnych:

- poziom i zakres kształcenia pozaszkolnego,
- sposoby/metody poszukiwania pracy przez respondentów,
- przyczyny znalezienia się w obecnym położeniu na rynku pracy,
- przeszkody w zmianie obecnego położenia na rynku pracy,
- źródła utrzymania respondentów,
- gotowość respondentów do podjęcia zatrudnienia poza miejscem zamieszkania,
- oczekiwania płacowe respondentów,
- postawy i oczekiwania bezrobotnych wobec rynku pracy.

Badanie zostało przeprowadzone w okresie od 10 lipca do 6 września 2013 r. Zbieranie danych nastąpiło w oparciu o kwestionariusz ankiety, skonstruowany przez pracowników Zachodniopomorskiego Obserwatorium Rynku Pracy (przy użyciu IBM SPSS Data Collection Author), który składał się z 24 pytań. Badanie przeprowadzone zostało przez wszystkie powiatowe urzędy pracy województwa zachodniopomorskiego, a udział w nim respondentów (osób bezrobotnych) był dobrowolny. W ramach przeprowadzonego badania posłużono się metodą ankiety bezpośredniej (PAPI – Paper and Pencil Interview), wspomaganą dodatkowo systemem komputerowym (CAPI – Computer Assisted Personal Interviewing) przy pomocy narzędzia informatycznego IBM SPSS Data Collection Interviewer. Po wypełnieniu ankiety, dane z kwestionariuszy wprowadzone zostały przez pracowników PUP do bazy danych i odesłane do Zachodniopomorskiego Obserwatorium Rynku Pracy. Dane ilościowe opracowane zostały z wykorzystaniem IBM SPSS Statistics.

3. Metodologia badania

4. Charakterystyka badanego środowiska

Populację badaną stanowiły osoby bezrobotne, korzystające z usług i instrumentów powiatowych urzędów pracy z województwa zachodniopomorskiego. Liczebność próby zrealizowanej w 2013 roku, umożliwiła dokonanie prawidłowego wnioskowania statystycznego na populację. Tym samym, uzyskane wyniki z badania, w większości uprawniają do wnioskowania statystycznego na poziomie powiatu, a nie tylko województwa.

Badaniem zostało objętych łącznie 7 147 osób bezrobotnych zarejestrowanych w powiatowych urzędach pracy województwa zachodniopomorskiego. Liczbę osób, które wzięły udział w badaniu przedstawia Tabela 1¹.

Tabela 1. Liczba respondentów biorących udział w badaniu w podziale na powiaty województwa zachodniopomorskiego

Powiat	Ogółem (N)	Próba	
		Założona	Zrealizowana
Białogardzki	4 840	357	358
Choszczeński	4 371	354	354
Drawski	5 030	358	358
Goleniowski	4 893	357	354
Gryficki	5 289	359	361
Gryfiński	5 502	360	390
Kamieński	4 013	352	354
Kołobrzeski	3 308	345	351
Koszalin (ziemski i grodzki)	11 777	373	374
Łobeski	3 432	347	347
Myśliborski	4 097	352	352
Policki	3 823	350	352
Pyrzycki	3 680	349	349
Sławieński	5 205	359	366
Stargardzki	7 452	366	369
Szczecinecki	7 390	366	365
Świdwiński	4 150	353	354
Miasto Świnoujście	1 387	302	308
Wałecki	3 739	349	349
Miasto Szczecin	19 143	378	382
Zachodniopomorskie	112 521	7 087	7 147

Źródło: WUP w Szczecinie, opracowanie własne na podstawie danych z badania ankietowego (2013).

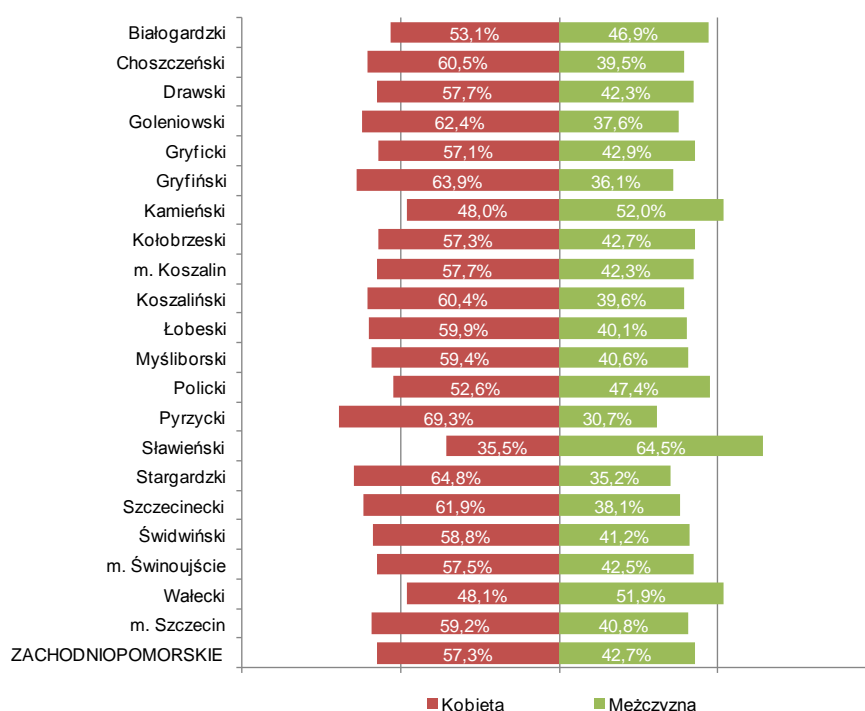
¹ Liczebność próby w wszystkich powiatach została obliczona w oparciu o wzór stosowany w przypadku, gdy nie znane są rozkłady empiryczne populacji generalnej:

$$n = \left[\frac{N}{1 + \frac{4d^2(N-1)}{u^2}} \right] + 1.$$

W opracowaniu ilości próby badawczej wykorzystano informacje zawarte w artykule Prof. dr hab. Bogdana Gębskiego pn. „Problemy doboru próby metodą reprezentacyjną” w publikacji pt. „Ogólnopolskie forum obserwatoriów rynku pracy [Materiały konferencyjne]”, WUP Szczecin, Szczecin 2009.

Spośród wszystkich zbadanych osób 57,3% stanowiły kobiety, natomiast 42,7% - mężczyźni (Wykres 1). „Nadreprezentacja” liczebności przebadanych respondentów, dotyczyła kobiet (według sprawozdania MPiPS-01 o rynku pracy, udział kobiet w ogólnej liczbie zarejestrowanych bezrobotnych z terenu województwa zachodniopomorskiego wynosił 50,8%²). Najliczniejszy odsetek kobiet uczestniczących w badaniu odnotowano w powiecie pyrzyckim (69,3%). Największą przewagę mężczyzn wśród ogółu respondentów odnotowano w powiatach sławieńskim (64,5%) i kamieńskim (52,0%). Z analizy danych dotyczących miejsca zamieszkania respondentów wynika, iż 59,7% stanowiły osoby zamieszkujące miasta. Udział bezrobotnych z terenów wiejskich kształtował się na poziomie 40,3%. Ze statystyk dotyczących bezrobocia rejestrowanego wynika, iż na koniec czerwca 2013 r. osoby zamieszkałe na wsi stanowiły 39,1% ogółu bezrobotnych.

Wykres 1. Płeć respondentów w podziale na powiaty województwa zachodniopomorskiego. n=7 135

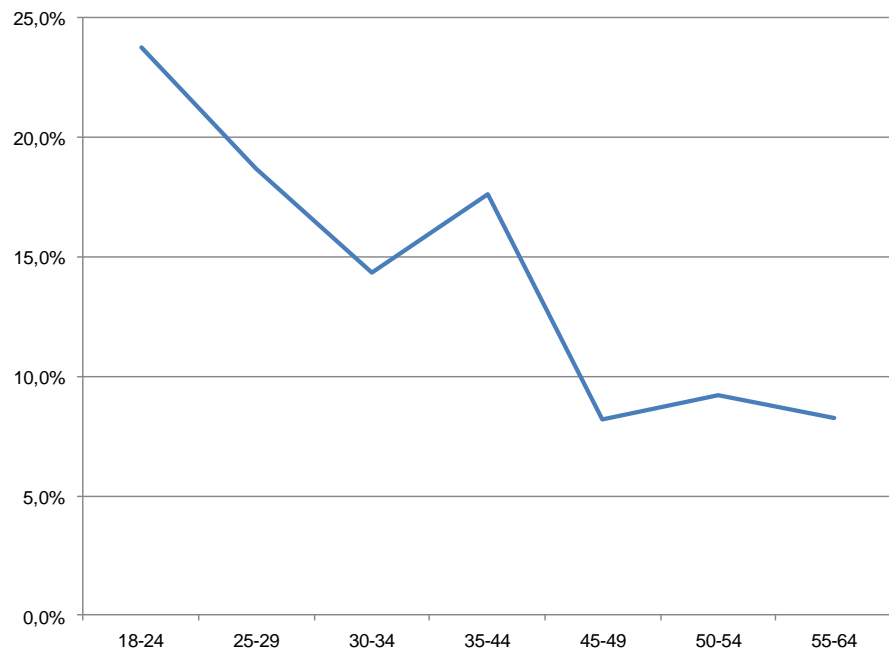

Źródło: WUP w Szczecinie, opracowanie własne na podstawie danych z badania ankietowego (2013).

² Sprawozdanie MPiPS-01 o rynku pracy za miesiąc czerwiec 2013 r.

Najliczniej reprezentowaną grupą wiekową wśród badanych bezrobotnych, były osoby w wieku 18-24 lata – 23,7%. Najmniejszą populację stanowiły osoby, które należą do grupy wiekowej 45-49 lat (8,2%). W badaniu zdecydowanie częściej brały udział osoby młode, udział respondentów do 30 roku życia wyniósł 42,4%, natomiast osób powyżej 50 lat 17,5%. „Nadreprezentacja” liczebności przebadanych respondentów, według statystyk urzędów pracy, wystąpiła w przypadku bezrobotnych należących do kategorii wiekowych powyżej 34 roku życia.

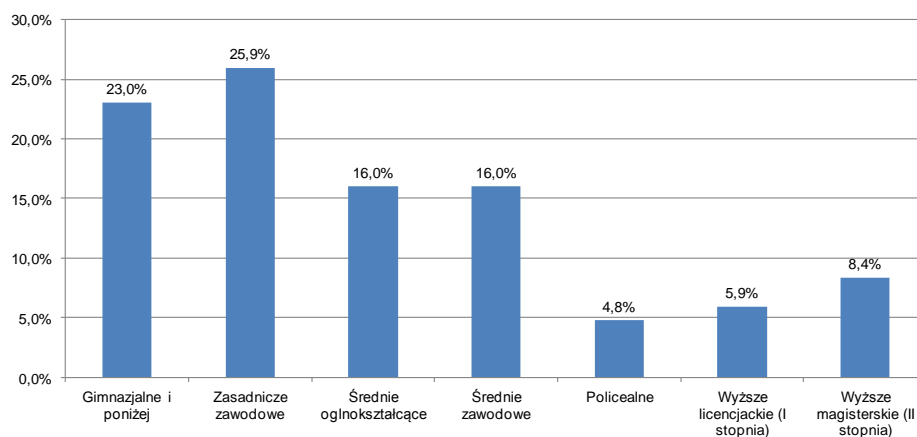
Wykres 2. Wiek. n=7 135

Źródło: WUP w Szczecinie, opracowanie własne na podstawie danych z badania ankietowego (2013).

Analiza danych dotyczących wykształcenia respondentów wskazuje, że w większości zakończyli oni naukę na poziomie zasadniczej szkoły zawodowej (25,9%) oraz gimnazjum lub poniżej (23,0%). Dyplomem ukończenia uczelni wyższej legitymowało się 14,3% osób. Najmniej respondentów odnotowano z wykształceniem policealnym – 4,8%. Otrzymane wyniki z badania wskazują na niższy udział osób z wykształceniem gimnazjalnym i poniżej wśród respondentów, w porównaniu do danych dotyczących bezrobocia rejestrowanego.

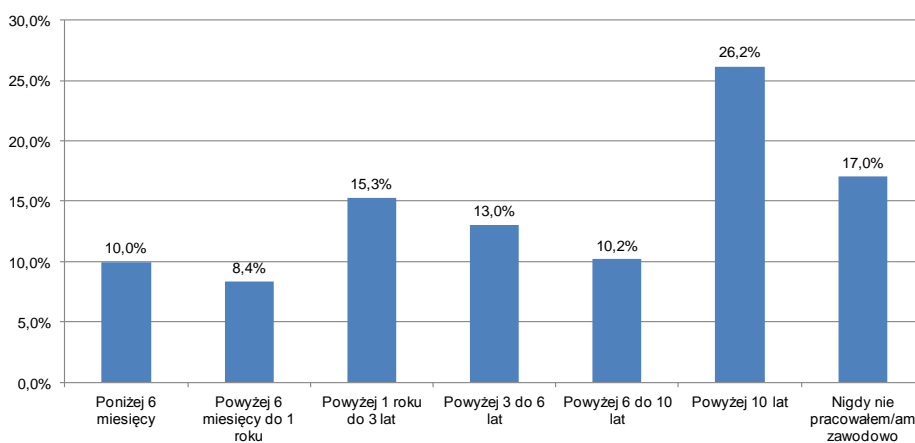
Wykres 3. Wykształcenie. n=7 095

Źródło: WUP w Szczecinie, opracowanie własne na podstawie danych z badania ankietowego (2013).

Ze zgromadzonego materiału wynika, iż 83,0% respondentów posiada doświadczenie zawodowe, pozostała część deklaruje, że nigdy nie pracowała zawodowo. Osoby biorące udział w badaniu miały wskazać łączny czas pracy zawodowej, również nieudokumentowanej, a także okresy prowadzenia działalności gospodarczej, praktyk zawodowych oraz zasadniczej służby wojskowej. Najliczniejszą grupę bezrobotnych stanowią osoby, które przepracowały dotychczas co najmniej 10 lat (26,2%).

Wykres 4. Jak długo pracował/a Pan/i zawodowo? n = 7 053

Źródło: WUP w Szczecinie, opracowanie własne na podstawie danych z badania ankietowego (2013).

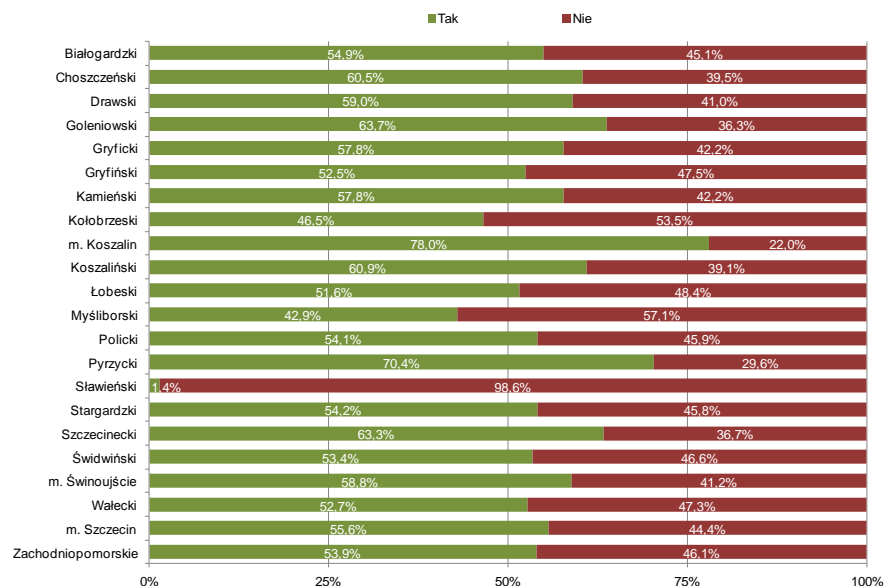
5. Poziom i zakres kształcenia pozaszkolnego

Pod względem czasu pozostawania bez pracy od momentu ostatniej rejestracji w urzędzie pracy, najliczniejszą populację stanowili bezrobotni zarejestrowani krócej niż 3 miesiące – 25,1% ogółu respondentów.

Kolejną grupę, stanowiły osoby bezrobotne od 3 do 6 miesięcy – 21,5%, następnie pozostający bez zatrudnienia powyżej 6 do 12 m-cy – 19,2%. Najmniejszą liczbę respondentów stanowiły osoby bezrobotne od 1 roku do 2 lat. Z kolei grupa osób, która najdłużej pozostaje bierna zawodowo, zaliczana do długotrwale bezrobotnych, stanowiła 18,6% ogółu respondentów.

Istotnym aspektem edukacji jest to, iż uzyskanie danego poziomu wykształcenia nie jest jeszcze gwarancją sukcesu zawodowego, należy także pamiętać, że wymogiem współczesnego rynku pracy jest stałe podnoszenie i doskonalenie swoich kwalifikacji. Ze zgromadzonego materiału wynika, że 53,9% respondentów posiada dodatkowe doświadczenie lub kwalifikacje.

Wykres 5. Czy posiada Pan/i dodatkowe doświadczenie bądź kwalifikacje? n = 7 042

Źródło: WUP w Szczecinie, opracowanie własne na podstawie danych z badania ankietowego (2013).

Spośród dodatkowych umiejętności i kwalifikacji wskazywanych przez respondentów 59,2% wskazało, że są to prawo jazdy, w większości przypadków kategorii B. Liczna grupa osób posiada także umiejętności związane z obsługą komputera (17,8% potwierdzone dokumentem, 34,0% deklarowane). 11,6% respondentów deklaruje znajomość języków obcych potwierdzoną dokumentem (w większości przypadków jest to język angielski), natomiast ponad 1/4 przyznaje, iż posiada umiejętności związane z posługiwaniem się językiem obcym nie potwierdzone żadnym certyfikatem

Tabela 2. Posiadanie dodatkowych kompetencji obecnie (możliwość zaznaczenia wszystkich właściwych odpowiedzi). n = 3 898

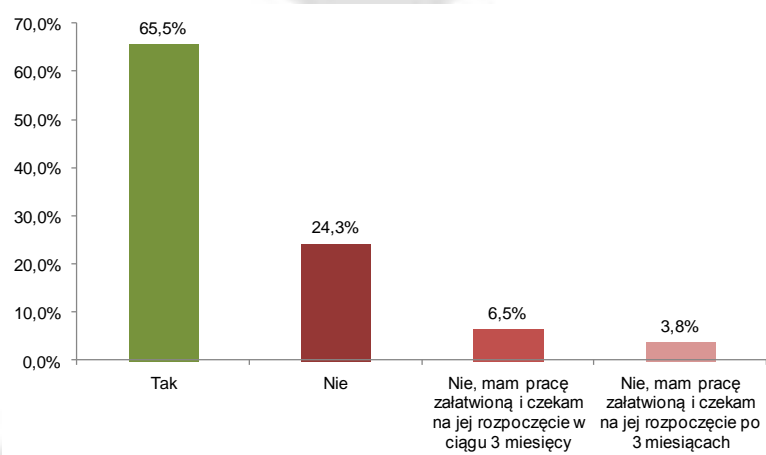
Posiadane kompetencje	Potwierdzone dokumentem	Nieudokumentowane
Prawo jazdy	59,2%	0,5%
Umiejętność obsługi komputera	17,8%	34,0%
Znajomość języków obcych	11,6%	25,2%
Obsługa kas fiskalnych	10,7%	10,0%
Umiejętność obsługi urządzeń biurowych	8,7%	18,5%
Inne	8,7%	2,3%
Znajomość metod sprzedaży bezpośredniej	8,0%	5,0%
Obsługa wózków widłowych	7,1%	2,8%
Umiejętności z zakresu budownictwa	5,4%	7,4%
Umiejętności spawalnicze	3,2%	2,4%
Umiejętność obsługi maszyn (tokarz, stolarz)	3,1%	2,7%
Obsługa sprzętu ciężkiego	1,6%	1,6%

Źródło: WUP w Szczecinie, opracowanie własne na podstawie danych z badania ankietowego (2013). Odpowiedzi nie sumują się do 100% ze względu na możliwość wielokrotnej odpowiedzi.

Z deklaracji bezrobotnych wynika, iż zdecydowana większość z nich (65,5%) poszukiwała zatrudnienia w ciągu ostatnich 4 tygodni od momentu przeprowadzenia badania, jednak 24,3% nie poczyniło starań w tym kierunku w analizowanym okresie.

6. Sposoby/ metody poszukiwania pracy przez respondentów

Wykres 6. Czy w ciągu ostatnich 4 tygodni, wliczając jako ostatni tydzień badany, poszukiwał/a Pan/i pracy? n=7 044

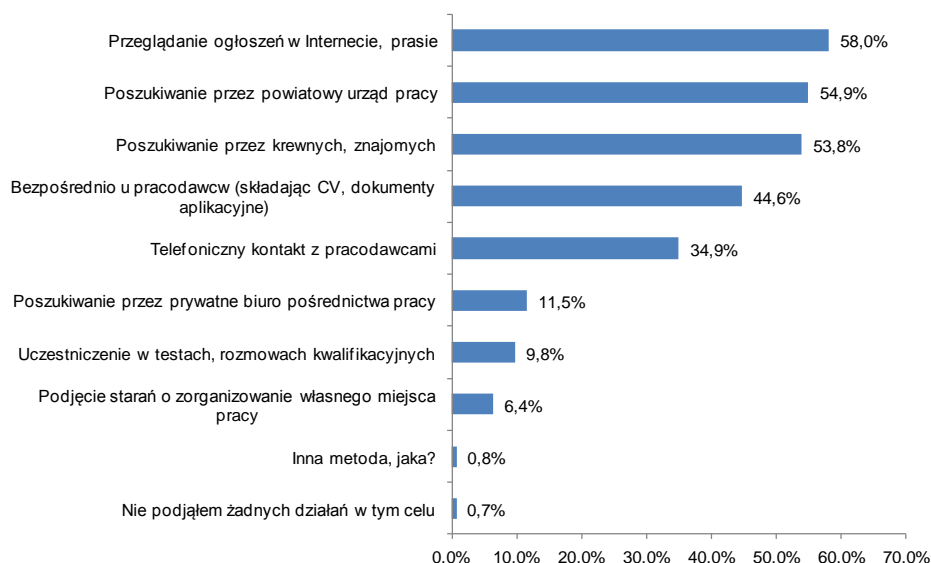
Źródło: WUP w Szczecinie, opracowanie własne na podstawie danych z badania ankietowego (2013).

W odniesieniu do stosowania różnych metod poszukiwania pracy, 58,0% respondentów przyznaje, że wyszukiwała informacje o wolnych miejscach pracy w Internecie oraz prasie. Jest to metoda najbardziej dostępna jednak spośród pozostałych sposobów wymaga najmniej zaangażowania i środków. Z badań prowadzonych przez Zachodniopomorskie Obserwatorium Rynku Pracy wynika, iż internetowe portale zatrudnienia są najczęściej wykorzystywanym kanałem publikacji ogłoszeń o wolnych miejscach pracy w województwie zachodniopomorskim, stanowiły one główny kanał publikacji ofert skierowanych do specjalistów, a także techników i średniego personelu administracyjnego, a także przedstawicieli władz publicznych, wyższych urzędników i kierowników.³ Kolejnym popularnym sposobem jest korzystanie z pomocy powiatowych urzędów pracy 54,9%. Z pewnością do zalet pośrednictwa pracy realizowanego przez PUP-y należą powszechny dostęp do informacji, codzienny dostęp do nowych ofert, a także możliwość otrzymania pisemnego skierowania do pracy. Poza tym urzędy oferują szeroki wachlarz usług i instrumentów służących skutecznej aktywizacji zawodowej są to m. in. staże, szkolenia, środki na podjęcie własnej działalności gospodarczej. Jednakże w systemie aktywizacji zawodowej prowadzonej przez urzędy pracy dostępna jest tylko część ofert pracy pojawiających się na rynku, są to przede wszystkim ogłoszenia od pracodawców którzy zdecydowali się upublicznić swoją ofertę w ten sposób. W opinii osób bezrobotnych oferty dostępne w PUP nie są wystarczająco atrakcyjne pod względem wynagrodzenia, dodatkowo zbyt mała liczba ofert dotyczy stanowisk wyższego szczebla. Osoby bezrobotne, w celu znalezienia oferty pracy, równie często wykorzystują kontakty w gronie krewnych czy znajomych (53,8%). Badania prowadzone wśród uczestników rynku pracy (zarówno bezrobotnych jak i pracodawców) wskazują że jest to metoda najbardziej efektywna. Bezrobotni oczekują od swoich bliskich informacji o wolnych miejscach pracy lub planów przedsiębiorców w tym zakresie, wystawienia pozytywnych referencji u pracodawcy lub uzyskania wskazówek i porad dotyczących określonych stanowisk pracy lub szczegółowych informacji odnośnie efektywnej aktywizacji. Wśród innych metod poszukiwania pracy dominowała odpowiedź, iż osoby bezrobotne poszukiwały zatrudnienia bezpośrednio u pracodawców lub też kontaktując się z nimi telefonicznie. Na

³ Diagnoza popytu na pracę w województwie zachodniopomorskim. Raport pełny skrócony. WUP w Szczecinie, 2012, s. 35-36.

bezpośrednie sposoby rekrutacji polegające na złożeniu CV oraz innych dokumentów aplikacyjnych u pracodawców zdecydowało się 44,6% osób. Jedynie 9,6% respondentów uczestniczyło w testach czy rozmowach kwalifikacyjnych, które w większości stanowią kolejny etap w procesie rekrutacji, natomiast 6,7% podjęło starania o zorganizowanie własnego miejsca pracy.

Wykres 7. Działania zmierzające do podjęcia pracy przez respondentów. n=4 618

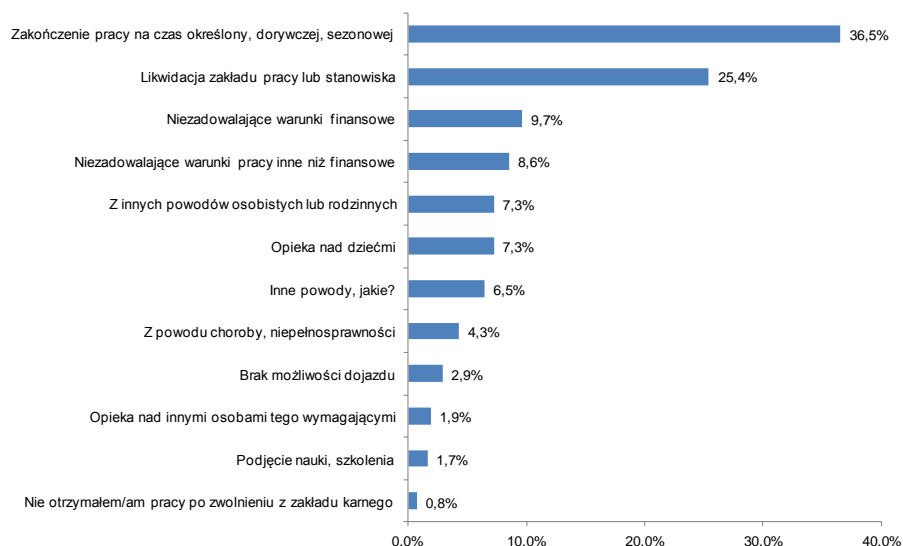

Źródło: WUP w Szczecinie, opracowanie własne na podstawie danych z badania ankietowego (2013). Odpowiedzi nie sumują się do 100% ze względu na możliwość wielokrotnej odpowiedzi.

7. Przyczyny znalezienia się w obecnym położeniu na rynku pracy

Główną przyczyną znalezienia się respondentów, w obecnym położeniu na rynku pracy - posiadanie statusu osoby bezrobotnej - jest zakończenie pracy na czas określony, dorywczej lub sezonowej (36,5% odpowiedzi). Zgodnie z przepisami kodeksu pracy rozwiązanie stosunku pracy może w takich przypadkach nastąpić po upływie okresu, na jaki została zawarta umowa lub po wykonaniu pracy, na czas wykonywania której została zawarta umowa, a także z chwilą odebrania dzieła przez zamawiającego. Utrata zatrudnienia przez respondentów była spowodowana również likwidacją zakładu lub stanowiska pracy (25,4%). 9,7% osób wskazuje, że przyczyną zakończenia współpracy z pracodawcą były niezadowalające warunki finansowe.

Wykres 8. Z jakiego powodu utracił/a Pan/i pracę?
n = 5 762

Źródło: WUP w Szczecinie, opracowanie własne na podstawie danych z badania ankietowego (2013). Odpowiedzi nie sumują się do 100% ze względu na możliwość wielokrotnej odpowiedzi.

8. Przeszkody w zmianie obecnego położenia na rynku pracy

Największą barierą utrudniającą znalezienie zatrudnienia, w opinii respondentów, jest brak ofert pracy w miejscu zamieszkania i najbliższej okolicy, odpowiedzi takiej udzieliło 60,7% z ogółu respondentów. Najczęściej na tę przyczyną wskazywały osoby bezrobotne z powiatu choszczeńskiego (76,9%), białogardzkiego (76,6%) oraz myśliborskiego (75,5%). Najrzadziej ten powód został wyróżniony w powiatach polickim (45,7%), m. Świnoujście (36,0%) oraz sławieńskim (jedynie 2,5% wskazań), w którym największe trudności w znalezieniu zatrudnienia dotyczyły tego, iż pracodawcy nie podają powodu który decyduje o przyjęcia na dane stanowisko (24,0%), nienormowany czas pracy oraz zbyt niskie wynagrodzenie (20,5% w obu przypadkach). Kolejnym przeszkodą w znalezieniu pracy był brak ofert w zawodzie, którym legitymują się osoby bezrobotne (34,5% odpowiedzi), wynika z tego iż nabyte umiejętności i kwalifikacje nie są adekwatne do potrzeb pracodawców lub też wymagają uzupełnienia lub aktualizacji. Następnie wskazywano na zbyt niskie wynagrodzenie oferowane przez pracodawców (29,5%). Z uzyskanych informacji wynika, iż wśród respondentów powszechne jest przekonanie o barierach zewnętrznych wpływając na możliwości podjęcia pracy, przede

wszystkim zwracają uwagę na brak ofert pracy lub ich niedostosowanie do posiadanego zawodu lub też mało atrakcyjne potencjalne zarobki. Problem związany z niewystarczającymi kwalifikacjami w stosunku do wymagań pracodawców został wskazany przez 22,7% bezrobotnych. 20,4% respondentów nie jest skłonna przyjąć oferty pracy ze względu na charakter prawny, a więc podjęcie pracy na tzw. „umowach śmieciowych” (oznaczających zazwyczaj pracę na podstawie umowy o dzieło albo zlecenie). Najbardziej wymienianą przyczyną jest wstyd (poczucie dyskomfortu) przy poszukiwaniu pracy (1,7%).

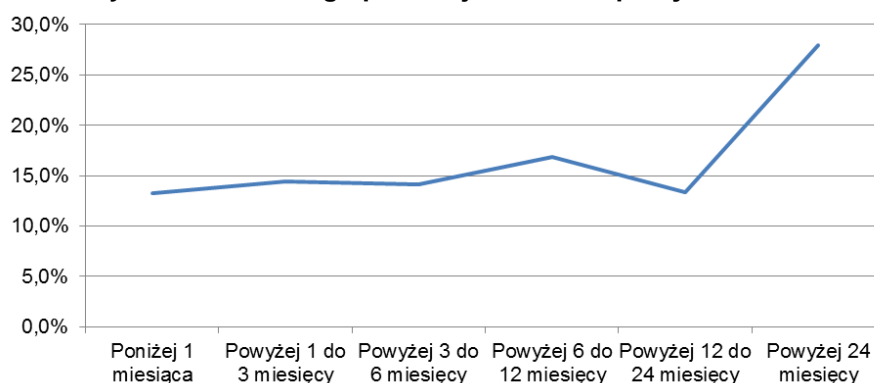
Wykres 9. Bariery utrudniające znalezienie pracy przez respondentów. n=6 980

Źródło: WUP w Szczecinie, opracowanie własne na podstawie danych z badania ankietowego (2013).

Najliczniejszą grupę bezrobotnych stanowią osoby, które pozostają po za zatrudnieniem powyżej 24 miesięcy (27,9%). Problem osób długotrwale bezrobotnych stanowi istotne znaczenie w planowaniu regionalnej polityki rynku pracy, zbyt długi okres pozostawania do zatrudnienia z pewnością nie sprzyja skutecznymi powrotowi w struktury osób aktywnych zawodowo. Parametr ten w istotny sposób kształtuje motywacja i zaangażowanie niezbędne przy poszukiwaniu pracy. Dodatkowo osoby pozostające przez dłuższy okres bez pracy są postrzegani przez potencjalnych pracodawców jako kandydaci mniej atrakcyjni. Skutkiem długotrwałego bezrobocia jest także dezaktualizacja posiadanych umiejętności oraz trudności w dostosowaniu się do potrzeb nowoczesnego rynku pracy.

Wykres 10. Jak długo pozostaje Pan/i bez pracy? n=7 057

Źródło: WUP w Szczecinie, opracowanie własne na podstawie danych z badania ankietowego (2013).

9. Źródła utrzymania respondentów

Respondenci biorący udział w badaniu najczęściej deklarowali, iż pozostają na utrzymaniu innych osób – 52,1%. Praca zarobkowa jest źródłem utrzymania dla 25,5% przede wszystkim są to zajęcia dorywcze. Z nie zarobkowych źródeł utrzymania bezrobotni wskazują: własne oszczędności 18,2%, zasiłek dla bezrobotnych 17,3% oraz świadczenia społeczne 12,1%. Najmniejsza populacja osób biorących udział w badaniu odpowiedziała, iż utrzymuje się z uzyskiwanego stypendium stażowego (5,2%).

Wykres 11. Jakie są Pana/i źródła utrzymania. n=7 142

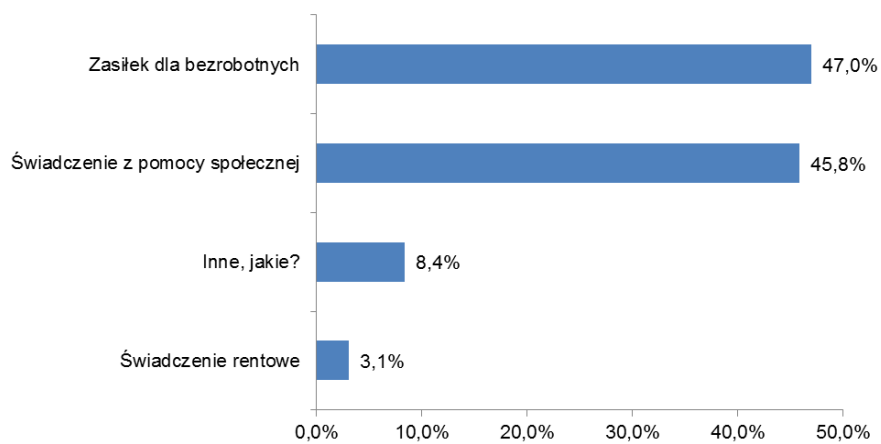

Źródło: WUP w Szczecinie, opracowanie własne na podstawie danych z badania ankietowego (2013). Odpowiedzi nie sumują się do 100% ze względu na możliwość wielokrotnej odpowiedzi.

Z informacji uzyskanych od respondentów wynika, iż 46,7% z nich korzysta z zasiłku dla bezrobotnych, natomiast 45,5% otrzymuje

świadczenia z pomocy społecznej. Dodatkowo 3,0% korzysta z świadczeń rentowych. Spośród odpowiedzi inne najczęściej respondenci deklarowali, iż są to środki uzyskiwane z tytułu przyznanych alimentów. W przypadku osób obierających świadczenia możemy mieć do czynienia z tzw. „pułapką świadczeń”, a więc z sytuacją w której osoba pobierająca świadczenia nie podejmuje aktywności zawodowej z obawy przed utratą tychże świadczeń. Dodatkowo jednym z celów pozostawania w rejestrze bezrobotnych jest konieczność wynikająca z przepisów prawnych, które wymagają posiadania takiego statusu w przypadku korzystania z niektórych świadczeń społecznych. Zbyt mała różnica pomiędzy wielkością uzyskiwanych świadczeń a wysokością oferowanego wynagrodzenia przyczynia się do powstawania zachowań mało produktywnych, w których aktywność skupia się bardziej na utrzymaniu dodatkowego źródła dochodu jakim są świadczenia niż na poszukiwaniu zatrudnienia. W związku z tym, jeżeli w odczuciu osoby bezrobotne korzyści związane z podjęciem zatrudnienia nie równoważą traconych przez nią przywilejów, prawdopodobieństwo powrotu na rynek pracy zmniejsza się. Świadczenia społeczne są skutecznym sposobem wyrównywania szans społecznych i pomocy najbardziej potrzebującym, należy jednak pamiętać o zapewnieniu odpowiednich regulacji, kryteriów przyznawania, rozmiarów oraz monitorować efekty realizowanej polityki społecznej, aby w jak największym stopniu wyeliminować „pułapki świadczeń”. Zapewnianie osobom bezrobotnym alternatywnego źródła dochodu w okresie, w którym powinni oni poszukiwać zatrudnienia jest równie istotnym elementem polityki rynku pracy jest to jednak element pasywny.

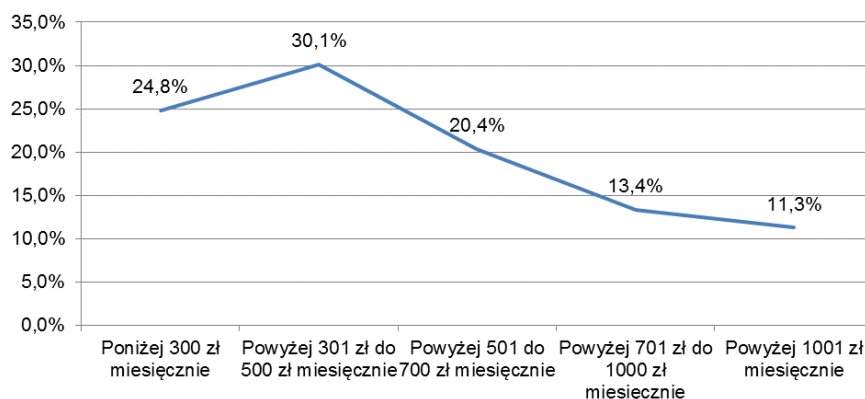
Wykres 12. Czy korzysta Pan/i obecnie z poniższych świadczeń?
n=2 999

Źródło: WUP w Szczecinie, opracowanie własne na podstawie danych z badania ankietowego (2013). Odpowiedzi nie sumują się do 100% ze względu na możliwość wielokrotnej odpowiedzi.

Najczęściej deklarowany przeciętny dochód netto w gospodarstwie domowym osób bezrobotnych z terenu województwa zachodniopomorskiego mieścił się w przedziale powyżej 301 zł do 500 zł miesięcznie.

Wykres 13. Jaki jest przeciętny dochód netto „na rękę” na 1 osobę w Pana/i gospodarstwie domowym? (łącznie z zasiłkami, emeryturami, rentami, pracami dorywczymi itp.). n=6 713

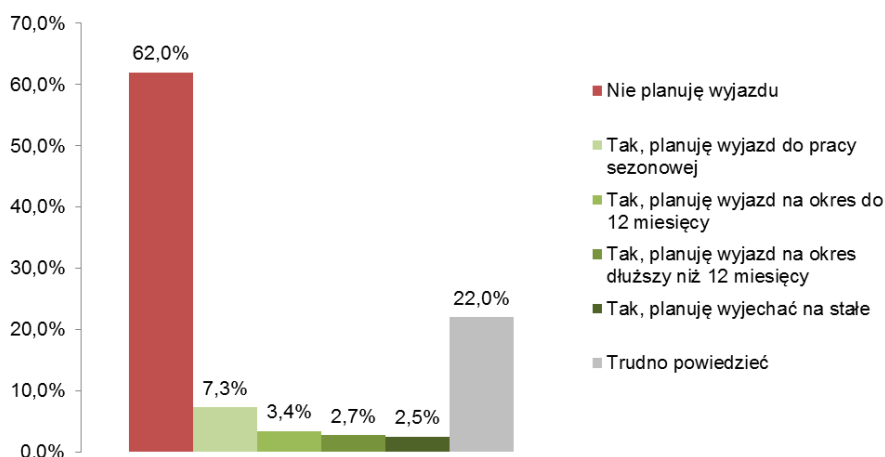
Źródło: WUP w Szczecinie, opracowanie własne na podstawie danych z badania ankietowego (2013).

10. Gotowość respondentów do podjęcia zatrudnienia poza miejscem zamieszkania

Analizując dane, dotyczące gotowości do wyjazdu za granicę w celach zarobkowych przez respondentów odnotowano, iż 62,0% z nich nie planuje opuścić kraju, natomiast 16,0% zamierza to uczynić w bieżącym roku. Takiej ewentualności nie wyklucza również 22,0% bezrobotnych. Jedynie 2,5% osób deklaruje, iż zamierza wyemigrować na stałe, do pracy sezonowej skłania się 7,3% respondentów. Wysoki odsetek osób planujących emigrację zarobkową, w porównaniu do pozostałych regionów odnotowano w powiecie sławieńskim (30,6%). Najmniej skłonne do wyjazdu są osoby bezrobotne z powiatu gryfińskiego (8,5%), kołobrzесьkiego (8,6%) oraz ze Szczecina (11,1%). Chęć do wyjazdu zagranicznego częściej deklarują mężczyźni (22,5%) niż kobiety (11,2%), w związku z tym kobiety częściej takich planów nie posiadają (69,9%) niż mężczyźni (51,3%). Odpowiedź „trudno powiedzieć” wskazało odpowiednio: 26,6% mężczyzn oraz 18,9% kobiet. Rozkład odpowiedzi odnośnie planów do wyjazdów zagranicznych kształtuje się na podobnym poziomie w przypadku osób zamieszkałych na wsi oraz w mieście. 16,4% bezrobotnych z terenów miejskich zamierza wyjechać za granicę, natomiast wśród mieszkańców wsi odsetek ten wyniósł 15,6%. Analizując plany dotyczące wyjazdu ze względu

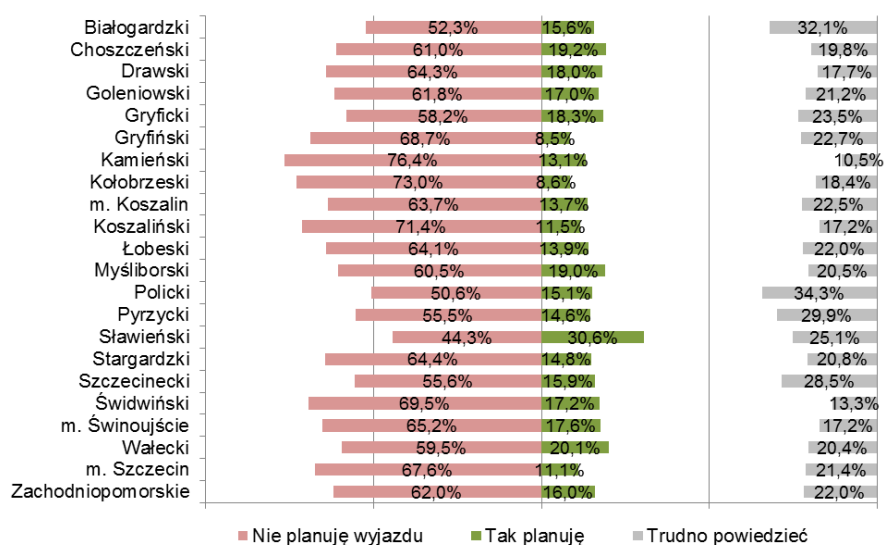
na poszczególne kategorie wiekowe respondentów, osoby w wieku 18-24 lata najczęściej wskazywały na możliwość wyjazdu zagranicznego w celach zarobkowych. W przypadku grupy osób bezrobotnych w wieku 35-44 lata odnotowano iż są oni drugą najczęściej decydującą się na wyjazd grupą bezrobotnych (17,8%). Skłonność do wyjazdu zagranicznego w przypadku osób w wieku 15-24 lata wynika w dużej mierze z trudnościami jakie mają młodzi ludzie w wejściu na rynek pracy, istotne znaczenie ma także atrakcyjności zarobków, chęć poznawania świata, możliwość uzyskania dodatkowych umiejętności i kwalifikacji (np. z zakresu nauki języka obcego). Najczęściej wskazywanym motywem wśród osób w wieku 35-44 lata jest chęć zdobycia atrakcyjnego stanowiska pracy ze względu na wysokość wynagrodzenia. Bezrobotni częściej wskazują mobilność zagraniczną niż wewnętrzną (krajową) powodem takiego podejścia są zapewne oferowane zarobki na danym stanowisku, które w porównaniu z płacami oferowanymi przez firmy ulokowane na krajowym rynku (zwłaszcza wśród osób zatrudnionych na niższych stanowiskach) nie są wystarczająco atrakcyjne w porównaniu z zagranicznymi. W przypadku osób które deklarują, iż nie planują wyjazdu zagranicznego w celach zarobkowych, barm chęci zwiększa się wraz z wiekiem począwszy od osób najmłodszych 15-24 (55,7% odpowiedzi) do osób najstarszych w wieku 55-64 lata (76,0%). Analizując wykształcenie odnotowano, iż trzy zbiorowości osób bezrobotnych wyrażają podobną gotowość do wyjazdu zagranicznego, są to osoby wykształceniem średnim ogólnokształcącym (wyjazd za granicę planuje 17,3% z nich), średnim zawodowym (17,1%) oraz gimnazjalnym i poniżej (17,1%). 16,4% bezrobotnych, którzy ukończyli szkołę zasadniczą zawodową planuje wyjazd zagraniczny, natomiast wśród absolwentów szkół policealnych odsetek ten wyniósł 13,0%. Najmniej skłonni do wyjazdu byli bezrobotni legitymujący się dyplomem ukończenia uczelni wyższej, plany dotyczące wyjazdu ujawniło 12,1% z nich. Istotnym aspektem dotyczącym mobilności zawodowej stanowią koszty dojazdu, aby zwiększyć aktywność w tym obszarze osoby bezrobotne muszą mieć poczucie, że podjęcia zatrudnienia przyczyni się do poprawy ich standardu życia.

Wykres 14. Plany dotyczące wyjazdu za granicę w celach zarobkowych. n=6 999

Źródło: WUP w Szczecinie, opracowanie własne na podstawie danych z badania ankietowego (2013).

Wykres 15. Plany dotyczące wyjazdu za granicę w celach zarobkowych w podziale na powiaty. n=6 999

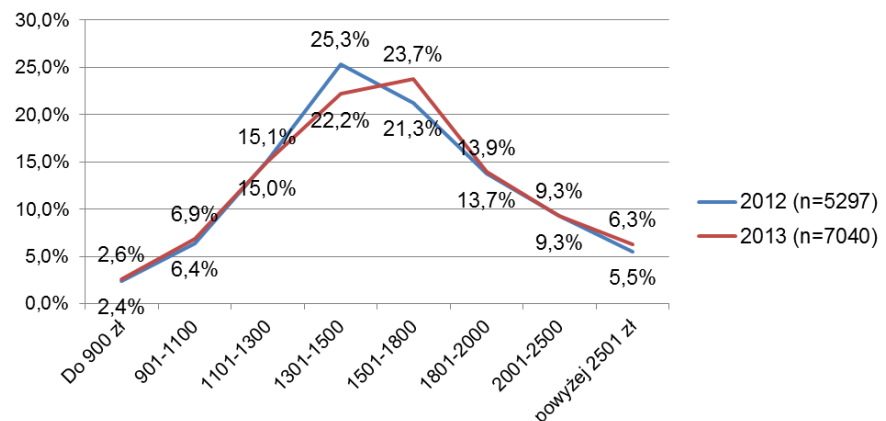
Źródło: WUP w Szczecinie, opracowanie własne na podstawie danych z badania ankietowego (2013).

11. Oczekiwania płacowe respondentów

Najbardziej pożądanym poziomem wynagrodzenia wśród respondentów jest kwota od 1 301 zł do 1 500 zł netto. Jednakże 46,7% bezrobotnych jest gotowa podjąć zatrudnienie za mniej niż 1 500 zł „na rękę”. Jedynie 6,3 % respondentów oczekuje pensji na poziomie powyżej 2 500 zł netto

miesięcznie. W 2013 r. w porównaniu do wyników badania przeprowadzonego w analogicznym okresie roku poprzedniego odnotowano, iż oczekiwania płacowe respondentów w niewielkim stopniu zwiększyły się. W największym stopniu jest to widoczne w przypadku najczęściej wskazywanego poziomu wynagrodzenia, który w 2012 r. wynosił pomiędzy 1301-1500 zł netto (25,3% wskazań), natomiast w roku 2013 mieścił się w przedziale od 1501 do 1800 zł (23,7% wskazań). Niewielkie zmiany w przypadku najczęściej oczekiwanego wynagrodzenia brutto wynikają przede wszystkim ze zmieniającej się sytuacji gospodarczej, a także ze stałym wzrostem średniej wysokości wynagrodzeń oraz płacy minimalnej. Duże znaczenie ma także poziom inflacji czyli stały aczkolwiek stabilny i niski wzrost cen towarów i usług.

Wykres 16. Gotowość do podjęcia zatrudnienia przy danym poziomie wynagrodzenia netto w latach 2012-2013. n=5 343

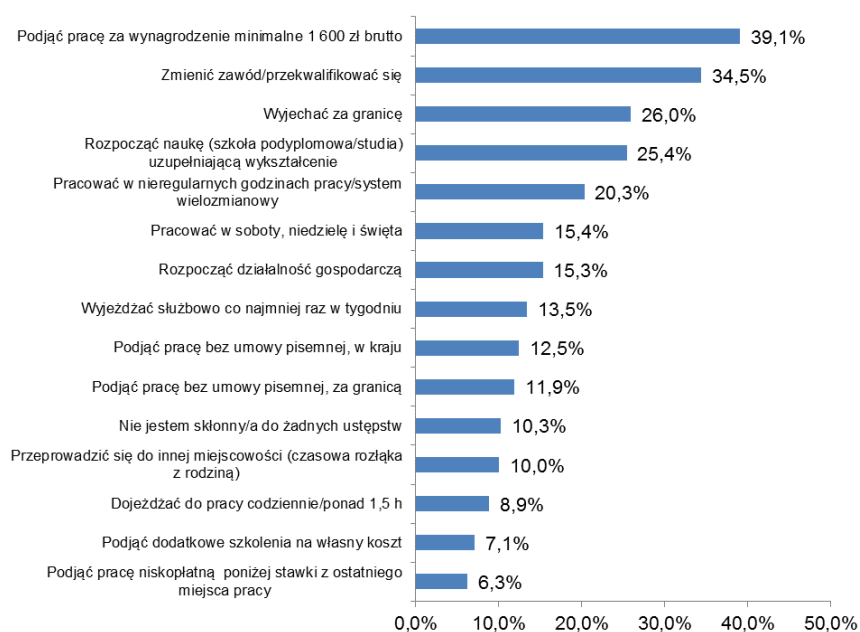
Źródło: WUP w Szczecinie, opracowanie własne na podstawie danych z badania ankietowego (2012 i 2013).

12. Postawy i oczekiwania bezrobotnych wobec rynku pracy

Osoby bezrobotne zarejestrowane w powiatowych urzędach pracy województwa zachodniopomorskiego wyrażały swoją opinię odnośnie tego do jakich ustępstw byliby skłonni, aby podjąć stałą pracę. W tym celu osoby bezrobotne często gotowe są do rozmaitych wyrzeczeń, najczęściej deklarowali (39,1% z ogółu respondentów), iż zdecydowałiby się podjąć zatrudnienie za wynagrodzenie minimalne 1 600 zł brutto, 34,5% jest gotowa zmienić zawód lub przekwalifikować się. Odnotowano również, iż 26,0% osób gotowych jest wyjechać za granicę aby podjąć pracę, natomiast jedynie 10,0% respondentów byłaby skłonna przeprowadzić się do innej miejscowości (co mogłoby wiązać się z czasową rozłąką z rodziną) w celu podjęcia zatrudnienia. Oznacza to, iż mobilność zawodowa osób

bezrobotnych z terenu województwa zachodniopomorskiego jest wyższa w przypadku wyjazdów zagranicznych niż wewnętrznych. Ponad 1/4 zdecydowałyby się uzupełnić swoje wykształcenie poprzez rozpoczęcie nauki na studiach lub w szkole podyplomowej. 10,3% respondentów stwierdza, że nie jest skłonnych do żadnych ustępstw aby uzyskać zatrudnienie. Osoby bezrobotne wolałyby uniknąć sytuacji, w której w nowym miejscu pracy otrzymywali by wynagrodzenie poniżej stawki z ostatniego miejsca zatrudnienia.

Wykres 17. Gotowość do ustępstw związanych z podjęciem stałej pracy. n=6 920

Źródło: WUP w Szczecinie, opracowanie własne na podstawie danych z badania ankietowego (2013). Odpowiedzi nie sumują się do 100% ze względu na możliwość wielokrotnej odpowiedzi.

Respondenci zostali również poproszeni o to, aby wskazali jakie są powody ich rejestracji w powiatowym urzędzie pracy. Niepokojącym jest fakt, iż zdecydowanie najczęściej wskazywano możliwość uzyskania ubezpieczenia zdrowotnego – 73,9%. Kolejnym powodem jest chęć skorzystania z pośrednictwa pracy oraz ofert pracy będących w zasobach urzędów – 65,2% wskazań. Bezrobotni wyrażają także gotowość z innych aktywnych form tj. szkoleń, kursów (43,1%) oraz możliwości uzyskania

doświadczenia poprzez uczestnictwo w stażu (34,1%). Na rejestrację w urzędzie ze względu na chęć uzyskania dofinansowania dla rozpoczęcia działalności gospodarczej wskazuje 12,5% osób.

Wykres 18. Cel rejestracji w urzędzie pracy.
n=7 074

Źródło: WUP w Szczecinie, opracowanie własne na podstawie danych z badania ankietowego (2013). Odpowiedzi nie sumują się do 100% ze względu na możliwość wielokrotnej odpowiedzi.

Bezrobotnych korzystających z usług powiatowych urzędów pracy zapytano również o znajomość oraz zakres korzystania z instrumentów oferowanych przez te instytucje. Największą popularność zyskał zasiłek dla bezrobotnych, który jest znany 58,5% respondentów, natomiast z usługi tej korzystało 34,7% respondentów. Najmniej znanymi usługami powiatowych urzędów pracy są przygotowanie zawodowe dorosłych (12,9%), usługi EURES (13,5%), a także giełda pracy (15,3%). Osoby, które zarejestrowały się powiatowych urzędach pracy z terenu województwa zachodniopomorskiego deklarują najczęściej, iż chciałyby skorzystać ze szkoleń i kursów (18,8%), staży (13,7%) oraz zasiłku dla bezrobotnych (8,5%), te formy odznaczają się największą popularnością.

Wykres 19. Proszę wskazać, które z form pomocy urzędu Pan/i zna i z których Pan/i korzystał/a? n=7 142

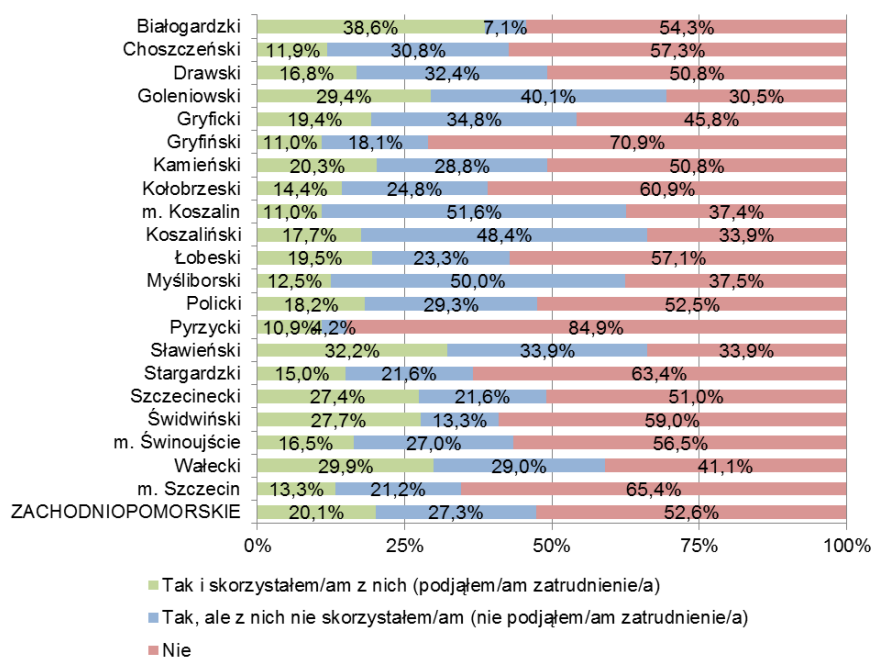
Formy pomocy oferowane przez urząd pracy	Znam	Korzystałem/am	Chciałbym/abym skorzystać
Pożyczki na rozpoczęcie działalności gospodarczej	17,4%	0,8%	2,9%
Poradnictwo zawodowe i informacja zawodowa	30,1%	16,1%	4,3%
Przygotowanie zawodowe dorosłych	12,9%	1,0%	2,2%
Prace społecznie użyteczne	20,8%	2,7%	3,1%
Dodatek aktywizacyjny	21,6%	4,0%	3,1%
Giełda Pracy	15,3%	4,3%	2,4%
Inna	0,4%	0,1%	0,1%
Klub Pracy	20,1%	7,1%	2,3%
Pośrednictwo pracy	45,0%	28,5%	5,7%
Prace interwencyjne	28,0%	5,5%	6,1%
Roboty publiczne	24,9%	3,3%	4,2%
Staże	40,9%	16,3%	13,7%
Szkolenia/kursy	39,0%	11,9%	18,8%
Usługi EURES	13,5%	1,7%	1,5%
Zasiłek dla bezrobotnych	58,5%	34,7%	8,5%

Zródło: WUP w Szczecinie, opracowanie własne na podstawie danych z badania ankietowego (2013). Odpowiedzi nie sumują się do 100% ze względu na możliwość wielokrotnej odpowiedzi.

Respondenci poprzez kwestionariusz ankiety zostali poproszeni o udzielenie informacji czy za pośrednictwem urzędu pracy otrzymali oferty pracy. Spośród ogółu osób bezrobotnych, którzy wzięli udział w badaniu 52,6% deklaruje, iż takiej pomocy nie uzyskało, pozostała grupa otrzymała ofertę, która przyczyniła się do podjęcia przez nich zatrudnienia (20,1%) lub też informacja o wolnym miejscu pracy została przedstawiona lecz nie została wykorzystana (27,3%). Osoby bezrobotne wskazując przyczynę nie korzystania z ofert urzędu pracy przede wszystkim brak możliwości dojazdu do miejsca zatrudnienia (30,1%), zbyt niskie wynagrodzenie oferowane przez pracodawców (24,7%), deklarowali również, że otrzymana oferta nie odpowiadała ich kwalifikacjom (24,3%). Problemem jest także brak możliwości zapewnienia opieki nad dzieckiem (13,8%).

Największe problemy komunikacje (związane z dojazdem do miejsca zatrudnienia) miały osoby bezrobotne z powiatu myśliborskiego (59,0% wskazań), wałeckiego (45,7%), a także powiatu stargardzkiego (44,7%). Najmniejszą liczbę niewykorzystanych ofert pracy z powodu braku możliwości dojazdu odnotowano w Szczecinie (5,5%), Świnoujściu (6,4%), powiecie sławieńskim (12,4%) oraz w Koszalinie (13,4%). Na zbyt niskie wynagrodzenie proponowane przez pracodawców w największym stopniu zwracają uwagę bezrobotni z powiatu polickiego (40,6%), Świnoujścia (39,1%) oraz powiatu gryfickiego (36,4%). Natomiast zdecydowanie najrzadziej kwestia ta dotyczy osób zarejestrowanych w PUP w Sławnie (10,6%), Kamieniu Pomorskim (17,0%) oraz Myśliborzu (17,6%).

Wykres 20. Czy za pośrednictwem urzędu pracy otrzymywał/a Pan/i oferty pracy? n=6 843

Źródło: WUP w Szczecinie, opracowanie własne na podstawie danych z badania ankietowego (2013).

Wykres 21. Jeśli miał Pan/i oferty z urzędu pracy to dlaczego Pan/i z nich nie skorzystał/a? n=2 534

Źródło: WUP w Szczecinie, opracowanie własne na podstawie danych z badania ankietowego (2013). Odpowiedzi nie sumują się do 100% ze względu na możliwość wielokrotnej odpowiedzi.

13. Wnioski i rekomendacje

1. Poziom i zakres kształcenia pozaszkolnego - 53,9% respondentów posiada dodatkowe doświadczenie lub kwalifikacje, najczęściej są to prawo jazdy, umiejętność obsługi komputera oraz znajomość języków obcych.
2. Sposoby/metody poszukiwania pracy – 72,0% respondentów w ciągu ostatnich 4 tyg. poszukiwało pracę lub miało ją załatwioną i czekało na jej rozpoczęcie, najpopularniejszymi sposobami poszukiwania pracy były przeglądanie ogłoszeń w Internecie i prasie (58,0%), korzystanie z pomocy powiatowego urzędu pracy (54,9%) oraz poszukiwanie poprzez znajomych, rodzinę (53,8%).
3. Przyczyny znalezienia się w obecnym położeniu na rynku pracy – zakończenie pracy na czas określony, sezonowej, dorywczej (36,5%) oraz likwidacja zakładu pracy lub stanowiska (25,4%);
4. Przeszkody w zmianie obecnego położenia na rynku pracy – najczęściej wskazywane to: brak ofert pracy w miejscu zamieszkania i najbliższej okolicy oraz brak ofert pracy w zawodzie, następnie niskie wynagrodzenie proponowane przez pracodawców.
5. Źródła utrzymania respondentów – 52,1% pozostaje na utrzymaniu innych osób, 25,5% pozyskuje środki wykonując zajęcia dorywcze;

47,0% korzysta z zasiłku dla bezrobotnych, 45,8% ze świadczeń z pomocy społecznej.

6. Gotowość respondentów do podjęcia zatrudnienia poza miejscem zamieszkania (w tym do wyjazdu za granicę w celach zarobkowych) – 62,0% nie planuje wyjazdu za granicę w celach zarobkowych, 16,0% jest zdecydowana na wyjazd, w tym 2,5% rozważa pozostanie na stałe; w celu podjęcia pracy. 10,0% respondentów wyraża gotowość do przeprowadzki do innej miejscowości, 13,5% jest gotowa do wyjazdów służbowych, 8,9% jest gotowa dojeżdżać do pracy codziennie powyżej 1,5h.
7. Oczekiwania płacowe respondentów - najbardziej pożądanym poziomem wynagrodzenia wśród respondentów jest kwota od 1 301 zł do 1 500 zł netto. Jednakże 46,7% bezrobotnych jest gotowa podjąć zatrudnienie za mniej niż 1 500 zł „na rękę”. Jedynie 6,3% respondentów oczekuje pensji na poziomie powyżej 2 500 zł netto miesięcznie.
8. Postawy i oczekiwania bezrobotnych wobec rynku pracy – gotowość do ustępstw w celu podjęcia pracy: podjęcie pracy za minimalne wynagrodzenie netto 1600 zł brutto wyraża 39,1%, zmienić zawód/przekwalifikować się - 34,5%, wyjechać za granicę - 26,0%, Najczęściej wskazywanym celem rejestracji w urzędzie pracy jest możliwość uzyskania ubezpieczenia zdrowotnego 73,9%, następnie chęć skorzystania z pośrednictwa pracy/ofert pracy 65,2%, a także, ze szkoleń/kursów 43,1% oraz stażu 34,1%.